

Regionala **Miljömål** i Västerbottens län 2014-2020

Länsstyrelsen
Västerbotten

Västerbotten är till ytan Sveriges näst största län. Vi har 15 kommuner från fjäll till kust.
Vilhelmina i vårsol. Foto: Johanna Wadstein

Ansvarig enhet: Miljöanalys

Omslagsfoto: Fika i Hummelholms naturreservat

Illustrationer: Tobias Flygar

© Länsstyrelsen Västerbotten, www.lansstyrelsen.se/vasterbotten

Miljömålen i fokus!

Miljöarbetet fortsätter och det här är Västerbottens nya regionala miljömål för perioden 2014-2020. Regionala miljömål behövs för att styra det regionala och lokala miljöarbetet mot en bra miljö och en hållbar utveckling. De visar vägen till Generationsmålet - *att vi ska kunna lämna över ett samhälle till nästa generation där de största miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.*

Länsstyrelsen har tillsammans med länets aktörer bedrivit processen Samverkan för hållbar utveckling i Västerbottens län. Två viktiga resultat från denna process är länets åtgärdsprogram och våra nya regionala miljömål.

Västerbottens miljömål följer i stort de 16 nationella miljökvalitetsmålen med preciseringar och etappmål. För målet *Begränsad klimatpåverkan* har en regional anpassning inkluderat ett övergripande utsläppsmål samt sex sektorsspecifika utsläppsmål för samhällssektorerna, transporter, energiförsörjning, industriprocesser, jordbruket, arbetsmaskiner samt avfall och avlopp.

Länsstyrelsen har en viktig roll när det gäller miljö- och klimatarbetet i länet. Vi ska tillsammans med andra arbeta för att miljömålen nås, följa upp tillståndet och beskriva hur miljöarbetet går. Vi ska också tillsammans med länets olika aktörer (myndigheter, organisationer, företag, föreningar med flera) ta fram regionala miljömål och föreslå åtgärder som utvecklar och integrerar miljöarbetet i samhällsplanering och regional utveckling. Det är ingen liten uppgift och då är det tryggt att veta att det finns ett starkt stöd för miljöarbetet i Västerbotten. Alla kommuner och många av länets aktörer ställer sig bakom de regionala miljömålen.

Miljömålen är viktiga för att veta i vilken riktning vi ska gå, om våra åtgärder ger önskad effekt och hur miljön faktiskt mår. Vi behöver hålla fokus på målen och utföra åtgärderna så effektivt som möjligt för att kunna närma oss en bra miljö och med detta uppnå en hållbar utveckling i Västerbotten.

I detta dokument beskriver vi också det fortsatta arbetet, de viktigaste samverkansarenorna och vad som är länets viktigaste utmaningar för att vi ska kunna närma oss och slutligen nå miljömålen.

Jag vill rikta ett stort tack till alla som deltar i detta viktiga arbete. Tillsammans kan vi göra det hållbara möjligt!

A handwritten signature in black ink, which appears to read 'Magdalena Andersson'.

Magdalena Andersson
Landshövding

Alva fokuserar på flodpärlmusslor. Arten är rödlistad som starkt hotad.
Foto: Tommy Wennman

Innehåll

DET SVENSKA MILJÖMÅLSSYSTEMET	7
VÄSTERBOTTENS MILJÖMÅL 2014-2020	9
MILJÖMÅL OCH ETAPPMÅL FÖR VÄSTERBOTTEN	10
GENERATIONSMÅLET	11
1. BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN	13
2. FRISK LUFT	17
3. BARA NATURLIG FÖRSURNING	19
4. GIFTFRI MILJÖ	21
5. SKYDDANDE OZONSKIKT	23
6. SÄKER STRÅLMILJÖ	24
7. INGEN ÖVERGÖDNING	25
8. LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG	27
9. GRUNDVATTEN AV GOD KVALITET	29
10. HAV I BALANS SAMT EN LEVANDE KUST OCH SKÄRGÅRD	31
11. MYLLRANDE VÅTMARKER	33
12. LEVANDE SKOGAR	35
13. ETT RIKT ODLINGSLANDSKAP	37
14. STORSLAGEN FJÄLLMILJÖ	39
15. GOD BEBYGGD MILJÖ	41
16. ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV	43
FORTSATT SAMVERKAN FÖR HÅLLBAR UTVECKLING I VÄSTERBOTTEN.....	45
ÅTGÄRDSPROGRAM OCH STRATEGIER I LÄNET	46

Blinkviken norr om Sikeå hamn. Foto: Lars Björkelid

Det svenska miljömålssystemet

Riksdagen fattade 1999 beslut om 16 miljö kvalitetsmål för att ge en tydlig struktur för miljöarbetet. Miljö kvalitetsmålen benämns oftast som miljömålen och beskriver ett önskat tillstånd för den svenska miljön till år 2020. De syftar till att främja människors hälsa, värna biologisk mångfald och naturmiljö, kulturmiljö, bevara ekosystemens produktionsförmåga och trygga en god hushållning med våra naturresurser. Arbetet med miljömålen sker på ett strukturerat och systematiskt sätt vilket gör det möjligt att bedöma om vi gör tillräckligt för att nå dessa mål.

Miljömålen är ett viktigt åtagande för hela samhället för att nå en hållbar utveckling. För att tydliggöra vilken samhällsställning som krävs och vilka åtgärder som behöver göras har regering och riksdag, från 2012, beslutat om nya strategier, etappmål och preciseringar till de befintliga 16 miljö kvalitetsmålen.

Förutom de 16 miljö kvalitetsmålen finns ett övergripande generationsmål. Generationsmålet ger en inriktning för den svenska miljöpolitiken och ska vara vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället.

Det svenska miljömålssystemet är unikt och ska leda till att generationsmålet uppnås. Detta är en stor utmaning och vi behöver kontinuerligt förbättra vårt arbete. Samhället behöver ställa om till en hållbar livsstil och vi behöver hushålla med planetens resurser på ett annat sätt än vad vi gör idag.

Miljömålen är vägledande för miljöarbetet i hela samhället. Alla aktörer är viktiga: myndigheter, kommuner och andra offentliga verksamheter, näringsliv, organisationer och allmänhet. Länsstyrelsernas uppdrag är att i bred samverkan anpassa miljömålen för sitt län där det behövs, verka för att målen nås, i samverkan ta fram åtgärder samt att följa upp och beskriva miljö tillståndet. Hela miljömålssystemet bygger på samarbete mellan olika nivåer i samhället och brukar kallas för ett av Sveriges största samarbetsprojekt.

Det här är miljömålssystemet:

Generationsmålet visar samhällsställningen

Generationsmålet anger inriktningen för den samhällsställning vad som behöver ske inom en generation för att miljömålen ska nås. Det är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. Målet infördes redan 1999 och kompletterades 2010 med ett globalt perspektiv som säger att vårt arbete med att lösa svenska miljöproblem inte får ske genom att orsaka ökade problem på annat håll i världen.

Miljö kvalitetsmålen med preciseringar anger önskvärt tillstånd i miljön

De 16 miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. För varje mål finns en målformulering. En nyhet är respektive måls tillhörande preciseringar som förtydligar vad målet innebär. Det är också dessa preciseringar som årligen följs upp för att bedöma om målet kommer att uppnås.

Etappmål anger steg på vägen i omställningen

Regeringen och riksdagen har fastställt sammantaget 24 etappmål (december 2015) i miljömålssystemet inom

områdena: klimat, luftföroreningar, farliga ämnen, avfall och biologisk mångfald. Etappmålen ska identifiera en önskad samhällsställning och ange steg på vägen för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.

Strategier inriktade på särskilt svåra områden

Miljömålsberedningen har fått i uppdrag att utveckla strategier innehållande etappmål, styrmedel och åtgärder inom *särskilt svåra områden* som kräver långsiktiga politiska avvägningar och där flera olika samhällsintressen berörs. Strategierna ska vara samhällsekonomiskt kostnadseffektiva och avvägningar kan behöva göras mellan olika miljömål men också mellan miljömål och andra viktiga samhällsmål. Hittills har strategier tagits fram för en *giftfri miljö, en sammanhållen och hållbar vattenpolitik* samt en *långsiktigt hållbar markanvändning*. *Strategin för en samlad luftvårdspolitik* pågår och kommer att slutredovisas juni 2016. Beredningen har även fått i uppdrag att ta fram ett förslag till klimatpolitiskt ramverk till februari 2016.

Vem gör vad i miljömålsverige

Riksdagen är det högsta beslutande politiska organet i Sverige. De har fastställt miljökvalitetsmålen.

Regeringen har det övergripande ansvaret för miljökvalitetsmålen. De har utsett en ansvarig myndighet för varje mål.

Miljömålsberedningen är en parlamentarisk beredning som inrättades 2010 för att nå bred politisk samsyn kring miljöfrågorna. Den ger regeringen råd om hur generationsmålet och miljökvalitetsmålen kan nås på ett sätt som är kostnadseffektivt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Beredningen är sammansatt av ledamöter från sju av riksdagspartierna, samt sakkunniga och experter utsedda av regeringen.

Miljömålsrådet ska öka takten i arbetet med att nå miljömålen. Miljömålsrådet har inrättats av Regeringen och är en plattform med cheferna för 17 myndigheter som är strategiskt viktiga för förutsättningarna att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

Naturvårdsverket samordnar uppföljning och kommunikation av miljömålen. De har dessutom ett övergripande nationellt ansvar för uppföljning och utvärdering av sju av de sexton miljökvalitetsmålen samt generationsmålet. Ytterligare sju nationella myndigheter har också övergripande ansvar för ett eller flera miljökvalitetsmål. Dessa ansvariga myndigheter är Kemikalierinspektionen, Boverket, Strålsäkerhetsmyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökningar, Skogsstyrelsen och Jordbruksverket. Totalt har 25 nationella myndigheter särskilt ansvar att verka för att miljömålen nås.

Miljömålsamordnare för näringslivet har utsetts av Regeringen för att stärka näringslivets miljöarbete. Näringslivets miljöarbete är en viktig del i omställningen mot en hållbar utveckling. Uppdraget är tidsbegränsat och ska redovisas den 30 juni 2017.

Länsstyrelserna och **Skogsstyrelsen** (för miljömålet *Levande skogar*) är regionala miljömålsmyndigheter med en övergripande och samordnande roll för arbetet med miljömålen i länen. De ska arbeta tillsammans med andra regionala myndigheter och organ och föra dialog med kommuner, näringsliv och frivilliga organisationer så att miljömålen får genomslag i samhället.

Länets aktörer. Kommunerna är viktiga i arbetet för att nå miljömålen. Lokala mål och åtgärder kan bli verksamma redskap i den lokala politiken. Näringslivet och olika organisationer arbetar med en rad frågor som har koppling till miljömålen. Forskning och utbildningsväsendet är också viktiga i miljöarbetet. För att miljömålen ska kunna nås är allas insatser av stor betydelse.

Västerbottens miljömål 2014-2020

Länets miljömål motsvarar i stort de nationella miljö kvalitetsmålen med preciseringar, förutom etappmålen om utsläpp av växthusgaser. De har anpassats regionalt med ett övergripande utsläppsmål samt sex sektorspecifika utsläppsmål för samhällssektorerna transporter, energiförsörjning, industriprocesser, jordbruket, arbetsmaskiner samt avfall och avlopp.

Miljö tillståndet

I nuläget ser det ut som att bara ett av miljömålen kommer kunna uppfyllas till 2020:

- Skyddande ozonskikt

Ytterligare fyra mål är nära att uppfyllas:

- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Grundvatten av god kvalitet
- Storslagen fjällmiljö

Samverkan och remissbehandling av Västerbottens regionala miljömål

De första regionala miljömålen för Västerbottens län antogs 2002. Sedan dess har Länsstyrelsen tillsammans med många aktörer i länet nu reviderat de regionala miljömålen två gånger samt tagit fram ett åtgärdsprogram för länet *Med miljömålen i sikte*.

Under 2013 och 2014 tog Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen gemensamt fram förslag till nya regionala miljömål. Vid ett flertal tillfällen under arbetets gång har det varit möjligt att ge synpunkter på föreslagna mål och arbetssätt, dels under en workshop *Miljö kvalitetsmål, miljö kvalitetsnormer och folkhälsomål* och dels i samband med remissutskick hösten och våren 2013-2014. Remissen skickades till 178 aktörer: myndigheter, kommuner, branschorganisationer, utbildningsinstanser, föreningar och intresserad allmänhet. Synpunkter som lämnats under remisstiden och hur vi beaktat dem har sammanfattats och finns på Länsstyrelsens webbplats:

www.lansstyrelsen.se/vasterbotten/Sv/miljo-och-klimat/miljomal

Parallellt med miljömålsprocessen pågick även arbete med länets åtgärdsprogram för energi och klimat. Under det arbetet blev det tydligt att länets aktörer önskade en tydligare ansvarsfördelning för att minska utsläpp av växthusgaser i Västerbottens län. Efter att Länsstyrelsen arbetat fram förslag på sektorspecifika utsläppsmål bjöds det in till tre dialogmöten inom sektorerna transport, energiförsörjning och industriprocesser för att förankra förslagen. De regionala klimatmålen har sedan förankrats i Klimatrådet och Länsstyrelsens ledning.

Miljö tillståndet

Arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen är en lång process. Det fortsatta arbetet med att ta fram rätt åtgärder och genomföra dem kommer som tidigare att ske i bred samverkan.

Arbetet för att nå en hållbar utveckling i länet kommer att fortsätta i de etablerade samverkansgrupperna Klimatrådet och Hållbara Västerbotten. Utöver detta kommer fortsatt samverkan och åtgärdsarbete att ske kontinuerligt inom det regionala

arbetet med miljömålen samt genom de regionala strategier och åtgärdsprogram som finns för länet. Läs mer om strategier och åtgärdsprogram på sidan 46 i rapporten.

I Västerbottens läns åtgärdsprogram för hållbar utveckling – med miljömålen i sikte finns en rad olika åtgärder som kan ta oss närmare miljömålen. Det pågår mycket bra miljöarbete i länet och det finns ett stort engagemang hos offentliga verksamheter, näringsliv och enskilda individer men det finns mycket kvar att göra.

Anton tycker om att plocka smultron på sommaren.
Foto: Javier Segura

Hållbar utveckling innebär att vi idag måste anpassa oss för att kunna lämna över Västerbotten och Världen till kommande generationer. Foto: Lotta Ström

Generationsmålet

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Generationsmålet innebär att förutsättningarna för att lösa miljöproblemen ska nås inom en generation (Rskr. 2009/10:377). Miljöpolitiken ska fokusera på att:

- Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad.
- Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.
- Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas.
- Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.
- En god hushållning sker med naturresurserna.
- Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön.
- Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

GENERATIONSMÅLET

→ LÄGET I LANDET

Generationsmålet bedöms enbart på nationell nivå. Naturvårdverket bedömer att med dagens politik kommer målet inte att nås till 2020. På några områden går utvecklingen åt rätt håll, t. ex avfall och hälsa. På flera andra områden går utvecklingen åt fel håll därför att vår ökade konsumtion delvis äter upp vinsterna av exempelvis vår teknikutveckling, effektivisering och miljövänliga konsumentval.

För att nå generationsmålet måste vi:

- Bryta sambandet mellan tillväxt och miljöbelastning.
- Sätta ett tydligt pris på miljöpåverkan.
- Ha helhetsperspektiv i den fysiska planeringen.
- Samverka mellan näringsliv, myndigheter och medborgare.
- Förtydliga svensk miljöpåverkan utomlands.
- Värna ekosystemen.
- Märka och hantera kemikalier bättre.
- Forska och utveckla mer kunskap.
- Identifiera och släppa fram nyckelaktörer.

Att begränsa vår klimatpåverkan är avgörande för kommande generationer. Bild: Vilma Vallin

Vindkraftverk vid hamnen i Holmsund. Foto: Lars Björkelid

1. Begränsad klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Preciseringar av vad målet innebär

- Den globala ökningen av medeltemperaturen begränsas till högst 2 grader Celsius jämfört med den förindustriella nivån. Sverige ska verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål.
- Sveriges klimatpolitik utformas så att den bidrar till att koncentrationen av växthusgaser i atmosfären på lång sikt stabiliseras på nivån högst 400 miljondelar koldioxidekvivalenter (ppmv koldioxidekvivalenter).

Regional anpassning av etappmål om utsläpp av växthusgaser i Västerbotten

- De totala utsläppen av växthusgaser i Västerbottens län bör år 2020 vara 27 procent lägre än år 1990.

Utifrån analys av befintlig statistik och i samverkan med aktörer i länet har vi brutit ner vårt regionala etappmål om utsläpp av växthusgaser till olika samhällssektorer i länet. Med dessa regionala anpassningar av etappmålet för Begränsad klimatpåverkan blir det tydligt att insatser behövs från flera av samhällets sektorer.

De totala utsläppen av växthusgaser från Västerbottens sektorer bör, jämfört med utsläppen år 1990, minska med:

Sektor	Minskning med
Transport	20 %
Energiförsörjning	60 %
Industri	20 %
Jordbruk	15 %
Arbetsmaskiner	10 %
Avfall och avlopp	60 %

Sveriges klimatpolitik

Riksdagen har antagit visionen om att Sverige år 2050 ska ha nettonollutsläpp av växthusgaser, d.v.s. att utsläpp och upptag av växthusgaser ska balansera varandra. Uppnår man visionen uppfyller Sverige sin del av ansvaret för att nå det globala målet på två grader.

Viktiga mål på vägen för att uppnå denna vision är bland annat

BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN

→ LÄGET I LÄNET

Vår ökade konsumtion av långtransporterade varor leder till ökade utsläpp av koldioxid, i länet, i landet och i världen. För att uppnå de regionala etappmålen krävs insatser på både regional och nationell nivå.

Utmaningar för länet:

- Förbättra förutsättningar för koldioxidneutrala och energieffektiva transporter i länet genom ansvarsfull kommunal och regional planering.
- Skapa möjligheter för människor att ändra sina resvanor och beteenden för mindre och klimatsmartare resande.
- Synliggöra kopplingen mellan vår konsumtion och vår klimatpåverkan.

etappmålet för Begränsad klimatpåverkan samt målen för förnybar energi, energieffektivisering och fossilfri fordonsflotta.

Det nationella etappmålet för begränsad klimatpåverkan är att utsläppen av växthusgaser år 2020 ska vara 40 procent lägre jämfört med år 1990. För att uppnå detta bedömer regeringen att ungefär en tredjedel av den fyrtioprocentiga minskningen ska ske internationellt genom gröna investeringar i utvecklingsländer och insatser i andra EU-länder. Resterande utsläppsminskningar på 27 procent ska ske innanför Sveriges gränser vilket motsvarar det mål som vi har satt för Västerbottens län.

Under 2016 tog miljömålsberedningen fram ett förslag på en klimat och luftvårdsstrategi för Sverige. Förslaget ska vara en långsiktig lösning med bland annat nya etappmål för utsläpp av

växthusgaser som ställer krav på en snabbare omställning av samhället. Bland annat innehåller den en tidigareläggning av visionen om nettonollutsläpp till 2045 istället för 2050.

Vi har alla ett ansvar när vi konsumerar

Det finns ett tydligt samband mellan våra stora miljöproblem och vår överflödskonsumtion. De varor vi konsumerar och många tjänster vi utnyttjar påverkar miljön i flera led, vid tillverkning, användning och avfallshantering. Det innebär att inköpare av varor och tjänster, på bland annat kommuner, landsting och företag har en viktig roll i arbetet att driva klimat-

frågan framåt. Vi har alla ett ansvar när vi konsumerar.

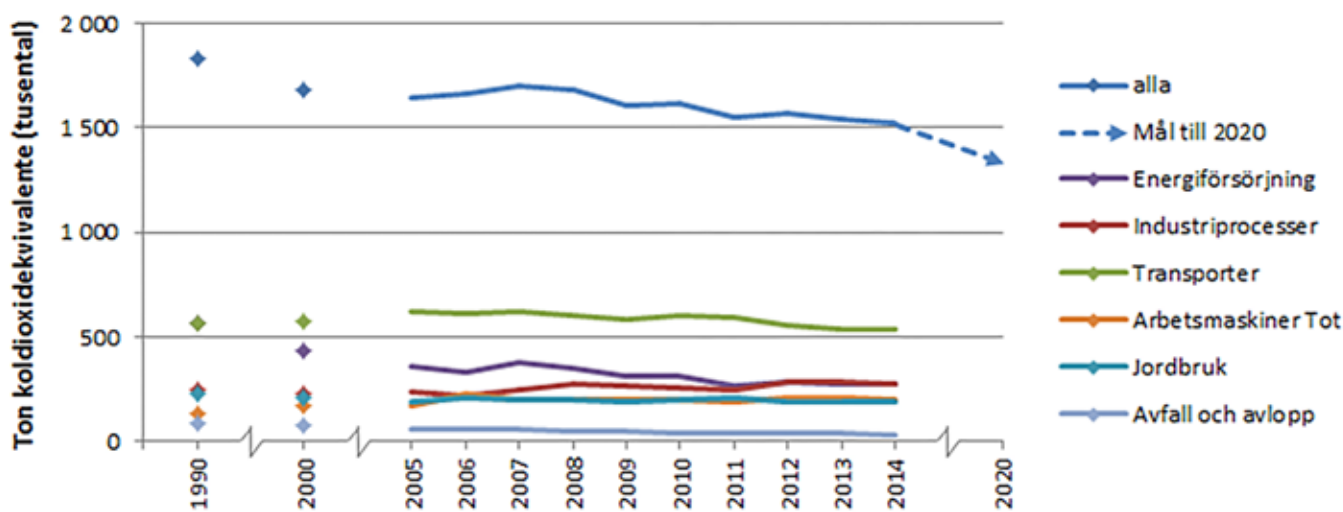
Utsläppen sker lokalt

Utsläppen av växthusgaser är ett globalt problem men utsläppen sker lokalt. Med de regionala anpassningarna av etappmålet för Begränsad klimatpåverkan tydliggörs att insatser krävs från flera av samhällets sektorer och att vi får en konkret dialog i miljömålsarbetet. De regionala anpassningarna av utsläppsmålet är också vägledande för åtgärdsprogrammet för länets klimat- och energiarbete.

LÄGET I LÄNET

Utsläppen av växthusgaser i Västerbotten har minskat med 17 procent mellan 1990 och 2014. Vi behöver minska det totala utsläppet inom länet med ytterligare 10 procent fram till 2020 (figur 1).

Den stora utmaningen i arbetet med att minska våra utsläpp av växthusgaser är framförallt att ställa om våra fordon och användningen av dem för både transportsektorn och sektorn för arbetsmaskiner. Vi behöver också hushålla med energi och resurser och ställa om våra konsumtionsmönster för att uppnå målen.

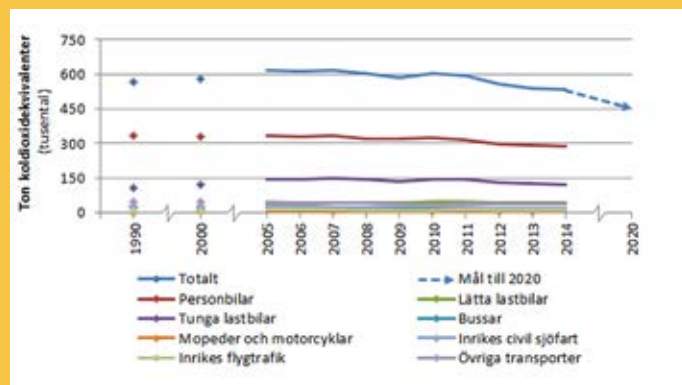
Figur 1. Totalt utsläpp av växthusgaser i Västerbottens län 1990-2014 fördelat på olika sektorer. Den streckade linjen visar den utveckling som de totala utsläppen av koldioxidekvivalenter i länet behöver ta för att uppfylla målen till 2020.

Transportsektorn står för 35 procent av utsläppen av växthusgaser som sker i länet (2014, figur 2). Utsläppen från denna sektor har minskat med drygt sex procent mellan 1990 och 2014 och det är framförallt utsläppen från länets personbilar som står för den minskningen (figur 2). Personbilarna svarar trots detta fortfarande för mer än hälften av länets utsläpp i transportsektorn.

Resor och transporter i länet är inte tillräckligt energieffektiva eller koldioxidneutrala. Vår ökade konsumtion av långtransporterade varor leder till ökade utsläpp av koldioxid, i länet, landet och världen.

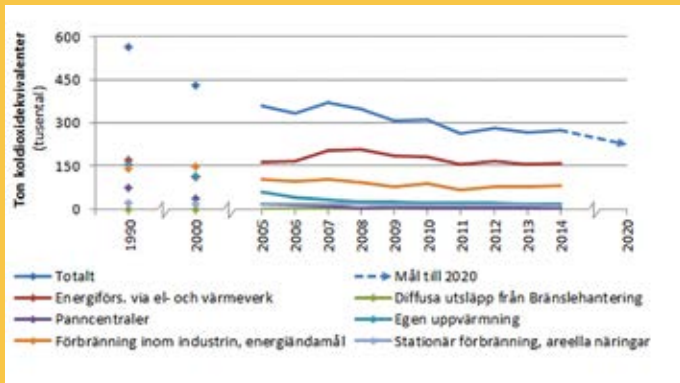
Inom transportsektorn är en av förutsättningarna för att nå målet om nettoutsläpp till 2050 att ansvarsfulla insatser görs inom kommunal och regional samhällsplanering. Det handlar om en klimatinriktning på infrastruktursatsningar och förändringar av nationell, regional och lokal planering för att samhället ska bli mer transportsnålt. Ett transportsnålt samhälle har också många andra fördelar, det bidrar bland annat till minskade luftföroreningar och buller.

Det är viktigt att skapa möjligheter för människor att ändra sina resvanor och beteenden för mindre och bättre resande för vårt klimat samt att synliggöra kopplingen mellan vår konsumtion och vår klimatpåverkan. Inom transportsektorn behövs också forskning och marknadsintroduktion av ny teknik, särskilt för att få fram fossilfria och energieffektiva fordon och förnybara drivmedel.

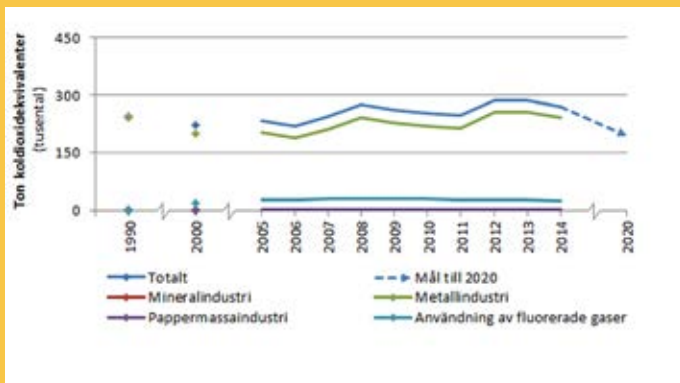
Figur 2. Utsläpp från transportsektorn i Västerbottens län 1990-2014. Den streckade linjen visar den utveckling som de totala utsläppen behöver ta för att uppfylla målet om en 20 procents minskning till 2020.

Energiförsörjningen står för 18 procent av utsläppen av växthusgaser i länet och har minskat sina utsläpp med 51 procent sedan 1990 (figur 3). Det är en stor minskning, men det finns utrymme för att minska utsläppen från t.ex. elvärmeverken ytterligare.

Figur 3. Utsläpp från energiförsörjningssektorn i Västerbottens län 1990-2014. Den streckade linjen visar den utveckling som de totala utsläppen behöver ta för att uppfylla målet om en 60 procents minskning till 2020.

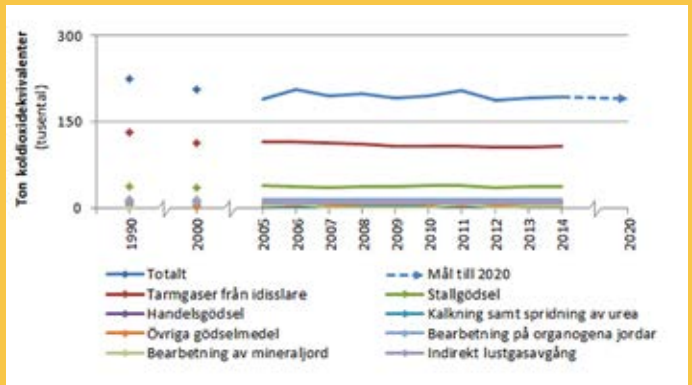
Industriprocesser står för 18 procent av utsläppen i länet och utsläppen har ökat med nästan 11 procent sedan 1990. Utsläppen kommer främst från metallindustrin, men det är användningen av fluorerade gaser* som står för ökningen (figur 4).

Figur 4. Utsläpp från industrisektorn i Västerbottens län 1990-2014. Den streckade linjen visar den utveckling som de totala utsläppen behöver ta för att uppfylla målet om en 20 procents minskning till år 2020.

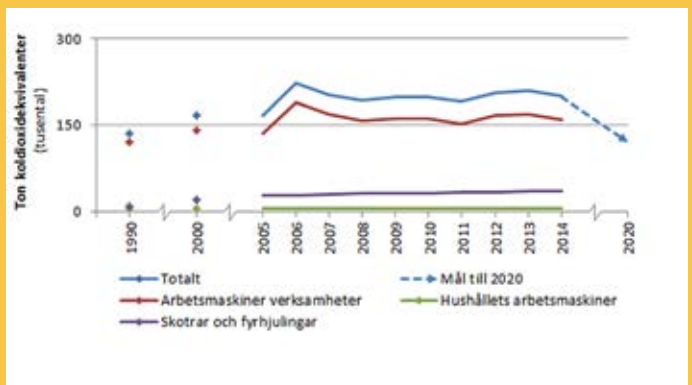
Jordbruket i Västerbotten bidrar med 13 procent till växthusgasutsläppen i länet. Utsläppen har minskat med 14 procent sedan 1990 och det är nu bara en procent från målet för 2020 (figur 5). Minskningen är en följd av minskande antal batesdjur och minskande antal brukare av länets åkermarker. Utifrån den negativa utvecklingen av Västerbottens odlingslandskap kopplat till miljökvalitetsmålet "Ett rikt odlingslandskap" är ingen ytterligare utsläppsminskning befogad inom jordbrukssektorn. En ökning av ekologisk och lokalproducerad mat bör kunna ske utan ökade utsläpp.

*Fluorerade gaser används bland annat i luftkonditionering, kylskåp och isoleringsskum. Till och med i vissa sportkorsskolor finns fluorerade gaser. Den globala uppvärmningspotentialen (GWP) för fluorerade gaser är stor och de tenderar att stanna i atmosfären under långa tidsperioder.

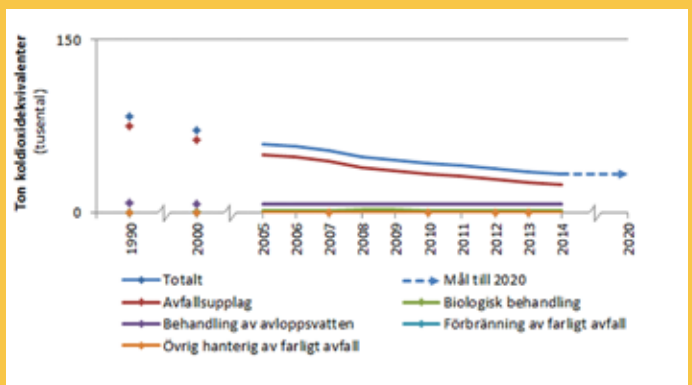
Figur 5. Utsläpp från jordbrukssektorn i Västerbottens län 1990-2014. Den streckade linjen visar den utveckling som de totala utsläppen behöver ta för att nå målet om 15 procents minskning till år 2020.

Arbetsmaskiner står för 13 procent av utsläppen av växthusgaser i länet. Utsläppen från skotrar, fyrhjulingar och industrins arbetsfordon har tillsammans ökat med 48 procent sedan 1990 (figur 6). En trend som måste brytas.

Figur 6. Utsläpp från arbetsmaskiner i Västerbottens län 1990-2014. Den streckade linjen visar den utveckling som de totala utsläppen behöver ta för att uppfylla målet om 10 procents minskning till år 2020.

Avfall och avlopp står endast för drygt två procent av utsläppen av växthusgaser i länet och är den sektor som minskat sina utsläpp mest. Den stora minskningen av utsläpp från avfallsupplag gör att sektorn har minskat utsläppen med 60 procent sedan 1990, vilket också var målet.

Figur 7. Utsläpp från avfall och avlopp i Västerbottens län 1990-2014. Den streckade linjen visar den utveckling som de totala utsläppen behöver ta för att uppfylla målet om 60 procents minskning till år 2020.

Källa för utsläppsdata: Nationella emissionsdatabasen (2016). Aktuella data, användarmanual samt metod- och kvalitetsbeskrivning finns på rus webbplats (Regional Utveckling & Samverkan i miljömålssystemet) Årligen sker så kallade retroaktiva uppdateringar, vilket innebär att föregående års uppgifter kan vara förlegade och ersatta på grund av metodförbättringar.

Kanalgatan är en av Skellefteås mest trafikerade gator eftersom den fungerar som infart till centrum, genomfarsled och infart för länstrafiken. Foto: Fredrik Sjunnesson

2. Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Preciseringar av vad målet innebär

- Halten av bensen inte överstiger 1 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som årsmedelvärde.
- Halten av bens(a)pyren inte överstiger 0,0001 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som årsmedelvärde.
- Halten av butadien inte överstiger 0,2 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som årsmedelvärde.
- Halten formaldehyd inte överstiger 10 mikrogram per kubikmeter beräknat som ett timmedelvärde.
- Halten av partiklar (PM_{2,5}) inte överstiger 15 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde eller 30 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett timmedelvärde.
- Halten av marknära ozon inte överstiger 70 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett åttatimmarsmedelvärde eller 80 mikrogram per kubikmeter luft räknat som ett timmedelvärde.
- Ozonindex inte överstiger 10 000 mikrogram per kubikmeter luft under en timme beräknat som ett AOT40-värde under perioden april-september.
- Halten av kvävedioxid inte överstiger 20 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde eller 60 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett timmedelvärde (98-percentil).
- Korrosion på kalksten understiger 6,5 mikrometer per år.

Etappmål

Begränsade utsläpp av gränsöverskridande luftföroreningar i Europa

Etappmålet om begränsade utsläpp av gränsöverskridande luftföroreningar i Europa innebär att:

- Europeiska unionen har beslutat om ytterligare begränsningar av nationella utsläpp av luftföroreningar genom en revision av det s.k. takdirektivet senast 2015.
- Ändringen av Göteborgsprotokollet under konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar har ratificerats av tillräckligt många länder för att ha trätt i kraft senast 2015. **NÅS EJ I TID**

Begränsningar av utsläpp av luftföroreningar från sjöfarten

Etappmålet om utsläpp av luftföroreningar från sjöfarten innebär att utsläppen av svaveldioxid, kväveoxider och partiklar ska ha börjat minska från fartygstrafiken i Östersjön och Nordsjön senast 2016. **UPPNÅTT**

FRISK LUFT

→ LÄGET I LÄNET

Det kalla klimatet i länet orsakar tidvis höga luftföroreningshalter i de större orterna och på andra utsatta platser. Vägtrafik är den största källan i städerna medan vedeldning bidrar mest i mindre samhällen. Halterna av föroreningar minskar generellt i länet med undantag för kvävedioxid och marknära ozon. Det är nödvändigt att fortsätta arbetet med åtgärdsprogrammen för luftkvalitet i Skellefteå och Umeå.

Utmaningar för länet:

- Minska biltrafiken i Skellefteå och Umeå stadskärnor för att minska utsläppen av kvävedioxid.
- Samhällsplanera med hänsyn till skolor och barnverksamheters lokalisering.
- Minska vedeldningen i tätorter.

Luftföroreningar från småskalig vedeldning

Etappmålet om utsläpp av luftföroreningar från småskalig vedeldning innebär att nya pannor för småskalig vedeldning ska ha låga utsläpp av luftföroreningar och hög verkningsgrad. Boverket har i uppdrag att förbereda nya byggregler under 2012. Är även nationellt etappmål. **UPPNÅTT**

Länsstyrelsen och flertalet kommuner i länet kalkar årligen sjöar och vattendrag för att minska effekterna av försurning. Foto: Henrik Karlborg

3. Bara naturlig försurning

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar.

Preciseringar av vad målet innebär

- Nedfallet av luftburna svavel- och kväveföreningar från svenska och internationella källor inte medför att den kritiska belastningen för försurning av mark och vatten överskrids i någon del av Sverige
- Markanvändningens bidrag till försurning av mark och vatten motverkas genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet
- Sjöar och vattendrag uppnår oberoende av kalkning minst god status med avseende på försurning enligt förordningen (2004:660) om förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön
- Försurningen av marken inte påskyndar korrosion av tekniska material och arkeologiska föremål i mark och inte skadar den biologiska mångfalden i land- och vattenekosystem.

BARA NATURLIG FÖRSURNING

→ LÄGET I LÄNET

Trots att det skett en avsevärd förbättring är försurningen alltjämt ett hot mot länets naturmiljöer. I de östra delarna finns områden där upp mot hälften av vattnen fortfarande är så påverkade att det medför betydande problem för fisk och andra vattenlevande djur. Det ökade fokus på uttag av biobränsle från skogen i form av grenar och toppar (GROT) kan förvärra försurningen.

Utmaningar för länet:

- Öka kunskapen om problematiken med ett allt större uttag av GROT (stubbar och ris som blir över vid slutavverkning) i skogsbruket.
- Minska läckaget från jord- och skogsbruksmark av försurande ämnen vid bearbetning av sura sulfatjordar.

Öring är en populär fisk och en av alla arter som inte klarar av för sura vatten. Foto: David Hammenstig

Hel lax
Salmón salmón

89:=- /kg

Fisk är nyttigt, men tyvärr innehåller många fiskar höga halter av miljögifter. Lax från Östersjön bör konsumeras med måtta till följd av höga dioxinhalter. Odlad lax från Norge kan däremot ätas utan restriktioner.
Foto: Johan Ahlström

4. Giftfri miljö

Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

Preciseringar av vad målet innebär

- Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen via alla exponeringsvägar inte är skadlig för människor eller den biologiska mångfalden.
- Användningen av särskilt farliga ämnen har så långt som möjligt upphört.
- Spridningen av oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper är mycket liten och uppgifter om bildning, källor, utsläpp samt spridning av de mest betydande av dessa ämnen och deras nedbrytningsprodukter är tillgängliga.
- Förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön.
- Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper är tillgänglig och tillräcklig för riskbedömning.
- Information om miljö- och hälsofarliga ämnen i material, kemiska produkter och varor är tillgänglig.

Etappmål

Särskilt farliga ämnen

Etappmålet om särskilt farliga ämnen innebär att beslut som fattas inom Europeiska unionen och internationellt om sådana ämnen ska innehålla åtgärder som innebär att:

- Hormonstörande respektive kraftigt allergiframkallande ämnen betraktas som särskilt farliga ämnen i relevanta regelverk senast 2015.
- Särskilt farliga ämnen blir föremål för prövning eller beslut om utfasning under gällande regelverk inom alla användningsområden senast 2018.
- Särskilt farliga ämnen i produktionsprocesser används endast under strikt reglerade omständigheter senast 2018.
- Uttrycket ”särskilt farliga ämnen” i relevanta regelverk även inkluderar ämnen med andra allvarliga egenskaper än de som omfattas av nuvarande specifika kriterier och som inger motsvarande grad av betänklighet senast 2018.

NÅS I TID

Kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper

Etappmålet om kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper innebär att beslut som fattas inom Europeiska unionen och internationellt ställer krav på att uppgifter om miljö- och hälsofarliga egenskaper hos kemiska ämnen ska vara tillgängliga och

GIFTFRI MILJÖ

→ LÄGET I LÄNET

I länet finns många miljöfarliga verksamheter, bland annat landets största smältverk och ett flertal gruvor. Sådana industrier släpper ut tungmetaller och andra giftiga ämnen till luft och vatten. Vi har också historisk påverkan i form av förorenade områden. Nedlagda gruvor, bensinmackar och träimpregneringsanläggningar är exempel på verksamheter som kan ha lämnat kvar giftiga ämnen i mark och vatten. Kemikalieanvändningen ökar i hela världen och med det ökar risken för spridning av farliga ämnen i miljön. Vi vet inte alltid hur dessa ämnen påverkar oss - och inte minst våra barn.

Utmaningar för länet:

- Minska utsläppen från miljöfarlig verksamhet genom höga krav vid prövning och tillsyn.
- Åtgärda förorenade områden för att minska påverkan på hälsa och miljö.
- Öka kunskapen och informera mer om kemikalier i allmänhet, och vardagsmiljön i synnerhet.

tillräckliga för att möjliggöra riskbedömning för alla användningsområden. Besluten ska innehålla åtgärder som innebär att:

- Relevanta regelverk ställer krav på kunskap samt uppgifter om förekomst gällande nanopartiklar och nanomaterial som är tillräckliga för att bedöma och minimera hälso- och miljöeffekter av sådana senast 2015.
- Förutsättningar finns för att relevanta regelverk kan beakta kombinationseffekter vid exponering för kemikalier senast 2015.
- Regelverken beaktar att barn är särskilt känsliga för påverkan från kemikalier senast 2015.

- Informationskraven i samband med registrering i Reach för ämnen som tillverkas eller importeras i lägre kvantiteter (mindre än 10 ton per tillverkare eller importör och år) stärks senast 2018. **NÅS EJ I TID**

Information om farliga ämnen i varor

Etappmålet om information om farliga ämnen i varor innebär att:

- Regelverk eller överenskommelser inom Europeiska unionen eller internationellt ska tillämpas så att information om miljö- och hälsofarliga ämnen i varor är tillgänglig för alla berörda senast 2020.
- Reglerna ska införas stegvis för olika varugrupper och i informationen ska särskilt barns hälsa beaktas.
- Information om hälso- och miljöfarliga ämnen som ingår i material och varor görs tillgängliga under varans hela livscykel genom harmoniserade system som omfattar prioriterade varugrupper. **NÅS EJ I TID**

Utveckling och tillämpning av EU:s kemikalieregler

Etappmålet om utveckling och tillämpning av EU:s kemikalieregler är att Reach och andra relevanta EU-regelverk, senast 2020 tillämpas eller om så behövs, revideras, så att:

- det i ökad utsträckning blir möjligt att bedöma och pröva grupper av ämnen med liknande inneboende egenskaper, kemisk struktur eller användningsområde, och
- substitutionsprincipen och dess tillämpning stärks i samband med begränsningar, tillståndsprövning och andra relevanta moment i regelverket. **NÅS I TID**

Effektivare kemikalietillsyn inom EU

Etappmålet om en effektivare kemikalietillsyn inom Europeiska unionen är att:

- senast 2018 har beslut fattats inom EU som förstärker och effektiviserar tillsynen i medlemsländerna samt utvecklar tillsynssamverkan inom unionen gällande regler för kemikalier inklusive farliga ämnen i varor och avfall.

NÅS I TID

Giftfria och resurseffektiva kretslopp

Etappmålet om giftfria och resurseffektiva kretslopp är att användningen av återvunna material ska vara säker ur hälso- och miljösynpunkt genom att återcirkulation av farliga ämnen så långt som möjligt undviks samtidigt som resurseffektiva kretslopp eftersträvas. Detta uppnås genom en samlad åtgärdsstrategi inom EU, vilken senast år 2018 resulterat i bland annat följande insatser:

- EU:s regelverk för avfall, kemikalier och varor är i huvudsak kompletterade och samordnade så att de styr mot giftfria och resurseffektiva kretslopp.
- Principen om höga och likvärdiga krav på innehållet av farliga ämnen i nyproducerade och återvunna material är fastslagen genom beslut där så är lämpligt.
- Etappmål om att minska barns exponering för farliga kemikalier. **NÅS EJ I TID**

Minska barns exponering för farliga kemikalier är att:

- Senast år 2018 har beslut fattats avseende befintliga och vid behov nya regelverk och andra styrmedel, vilka medför en betydande minskning av hälsoriskerna för barn till följd av den samlade exponeringen för kemikalier. Riskminskningen ska bedömas i jämförelse med situationen år 2012. **NÅS EJ I TID**

Ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och internationellt

- senast år 2020 har beslut fattats inom EU eller internationellt som innebär att befintliga och eventuella nya regelverk för human- och veterinärmedicinska läkemedel i ökad utsträckning väger in miljöaspekter. **NÅS I TID**

Foto: Lisa Redin

5. Skyddande ozonskikt

Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Preciseringar av vad målet innebär

- Väändpunkten för uttunningen av ozonskiktet har nåtts och början på återväxten observeras.
- Halterna av klor, brom och andra ozonnedbrytande ämnen i de övre luftlagren understiger den nivå där ozonskiktet påverkas negativt.

SKYDDANDE OZONSKIKT

→ LÄGET I LÄNET

Ozonskiktets återhämtning är positiv och den nationella bedömningen 2013 är att målet nås till 2020. Då väntas avvecklingen av ozonnedbrytande ämnen i Sverige vara klar, ozonuttunningen ha vänt och en stabilisering vara märkbar.

Utmaningar för länet:

- Säkerställa att hanteringen av kylar, frysar och rivningsavfall som innehåller ozonnedbrytande ämnen sker på ett bra sätt.

Ozonskiktet bildades för 3,5 miljarder år sedan och skyddar oss från solens skadliga UV-strålar. Foto: Lotta Ström

6. Säker strålmiljö

Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.

Preciseringar av vad målet innebär

- Individens exponering för skadlig strålning i arbetslivet och i övriga miljön begränsas så långt det är rimligt möjligt.
- Utsläppen av radioaktiva ämnen i miljön begränsas så att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas.
- Antalet årliga fall av hudcancer orsakade av ultraviolet strålning är lägre än år 2000.
- Exponeringen för elektromagnetiska fält i arbetslivet och i övriga miljön är så låg att människors hälsa och den biologiska mångfalden inte påverkas negativt.

SÄKER STRÅLMILJÖ

→ LÄGET I LÄNET

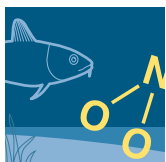
Prognosen för de delar av miljömålet som omfattar strålskyddsprinciper, radioaktiva ämnen och elektromagnetiska fält bedöms vara god. Däremot bedöms den del som handlar om exponering för UV-strålning inte vara möjlig att nå. Viktiga insatser för att nå målet är information och rådgivning.

Utmaningar för länet:

- Minska hudcancerfallen genom information och annat förebyggande arbete.

Enligt miljöhälsoenkäten 2015 är Västerbottningarna ganska dåliga på att skydda sina barn från skadliga solstrålar. Foto: Lars Björkelid

7. Ingen övergödning

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Preciseringar av vad målet innebär

- Den svenska och den sammanlagda tillförseln av kväveföreningar och fosforföreningar till Sveriges omgivande hav underskrider den maximala belastning som fastställs inom ramen för internationella överenskommelser.
- Atmosfäriskt nedfall och brukande av mark leder inte till att ekosystemen uppvisar några väsentliga långsiktiga skadliga effekter av övergödande ämnen i någon del av Sverige.
- Sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten ska uppnå minst god status för näringsämnen enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.
- Havet har minst god miljöstatus med avseende på övergödning enligt havsmiljöförordningen (2010:134).

INGEN ÖVERGÖDNING

→ LÄGET I LÄNET

Övergödningproblemen i länet är små. Det beror på att länet till största delen består av skogs- och fjällmarker som inte drabbas av övergödning på samma sätt som jordbruksmarker. Det finns dock lokala övergödningproblem, framför allt i kustkommunerna.

Utmaningar för länet:

- Minska utsläpp av ämnen från reningsverk, enskilda avlopp och jordbruk som orsakar lokal övergödning.

Ett av problemen med övergödning är att det kan orsaka giftiga algblomningar, då bör varken människor eller djur få i sig av vattnet. Foto: Anna Wenngren

Elfiske är en inventeringsmetod för att följa fiskbeståndens utveckling i vattendrag. Innan fiskarna släppas tillbaka noteras vikt och längd. Här fiskas det i Surmyrdalsbäcken, Ledån i Nordmalings kommun. Foto: Lars Björkelid

8. Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Preciseringar av vad målet innebär

- Sjöar och vattendrag har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.
- Oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag har naturliga vattenflöden och vattennivåer bibehållna.
- Ytvattentäkter som används för dricksvattenproduktion har god kvalitet.
- Sjöar och vattendrags viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.
- Sjöar och vattendrag har strukturer och vattenflöden som ger möjlighet till livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur.
- Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till sjöar och vattendrag har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.
- Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla sjöar och vattendrag.
- Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.
- Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.
- Sjöar och vattendrags natur- och kulturmiljövärden är bevarade och förutsättningarna för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.
- Strandmiljöer, sjöar och vattendrags värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG → LÄGET I LÄNET

Miljötillståndet för sjöar och vattendrag i länet har förbättrats under året tack vare ett omfattande återställningsarbete, men fortfarande finns stora skydds- och åtgärdsbehov. Dessutom råder stora kunskapsbrister, främst om kulturmiljöer vid vatten.

Utmaningar för länet:

- Se till att markanvändning inte har negativ påverkan på vattnets ekologi, kvalitet och funktion.
- Se till att vattenlevande organismer kan vandra fritt i vattensystemen och fortsätta att restaurera lek- och livsmiljöer som förstördes under flottningsepoken.
- Förbättra vår kunskap om kulturmiljöer i och vid vatten och ta fram en strategi för skydd och skötsel av kulturmiljöer knutna till vatten.
- Att genom prövning och tillsyn av vattenverksamheter arbeta för att nå miljökvalitetsnormerna för vatten.

Både länsstyrelsen och flera kommuner i länet arbetar med att återställa vattendrag efter flottningsepoken. Här anläggs nya lekogränder i Sävarån för främst öring och lax. Foto: Henrik Karlborg

Källa i Svartliden. Foto: Brith-Lis Jacobsson

9. Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Preciseringar av vad målet innebär

- Grundvattnet är med få undantag av sådan kvalitet att det inte begränsar användningen av grundvatten för allmän och enskild dricksvattenförsörjning.
- Grundvattenförekomster som omfattas av förordningen (2004:660) om förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön har god kemisk status.
- Utströmmande grundvatten har sådan kvalitet att det bidrar till en god livsmiljö för växter och djur i källor, sjöar, våtmarker, vattendrag och hav.
- Grundvattenförekomster som omfattas av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön har god kvantitativ status.
- Grundvattennivåerna är sådana att negativa konsekvenser för vattenförsörjning, markstabilitet eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem inte uppkommer.
- Naturgrusavlagringar av stor betydelse för dricksvattenförsörjning, energilagring, natur- och kulturlandskapet är fortsatt bevarade.

GRUNDVATTEN AV GOD KVALITET

→ LÄGET I LÄNET

Förutom husbehovstäckter finns några kommersiella materialtäckter kvar i vattenskyddsområden och i områden med de mest värdefulla grundvattentillgångarna. En regional vattenförsörjningsplan har tagits fram och i länet pågår arbetet med att inrätta och revidera vattenskyddsområden. Vidare sker samverkan kring miljömålsåtgärder. Utvecklingen för målet är positiv men kunskapen om grundvattnets kvalitet och kvantitet behöver öka.

Utmaningar för länet:

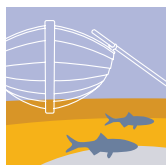
- Se till att våra nuvarande och kommande dricksvattenresurser har ett bra skydd.
- Se till att alla uttag av grundvatten har tillstånd enligt bestämmelserna i miljöbalken.

Christina Strömbäck, Länsstyrelsen tar vattenprover i Svartliden. Foto: Brith-Lis Jacobsson

Max och Felix fiskar storspigg vid Ulldalsviken, vid Sikeå hamn. Foto: Jenny Nordén

10. Hav i balans samt en levande kust och skärgård

Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Preciseringar av vad målet innebär

- Kust- och havsvatten har god miljöstatus med avseende på fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i enlighet med havsmiljöförordningen (2010:1341).
- Kustvatten har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.
- Kusternas och havens viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.
- Grunda kustnära miljöer präglas av en rik biologisk mångfald och av en naturlig rekrytering av fisk samt erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur.
- Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till kust och hav har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer samt att naturligt förekommande fiskarter och andra havslevande arter fortlever i livskraftiga bestånd.
- Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla kust- och havsvatten.
- Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden och kulturarvet,
- Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden inte är introducerade.
- Havs- kust- och skärgårdslandskapens natur- och kulturvärden är bevarade och förutsättningar för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.
- Tillståndet är oförändrat för kulturhistoriska lämningar under ytan.
- Havs-, kust och skärgårdslandskapens värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

HAV I BALANS SAMT EN LEVANDE KUST OCH SKÄRGÅRD

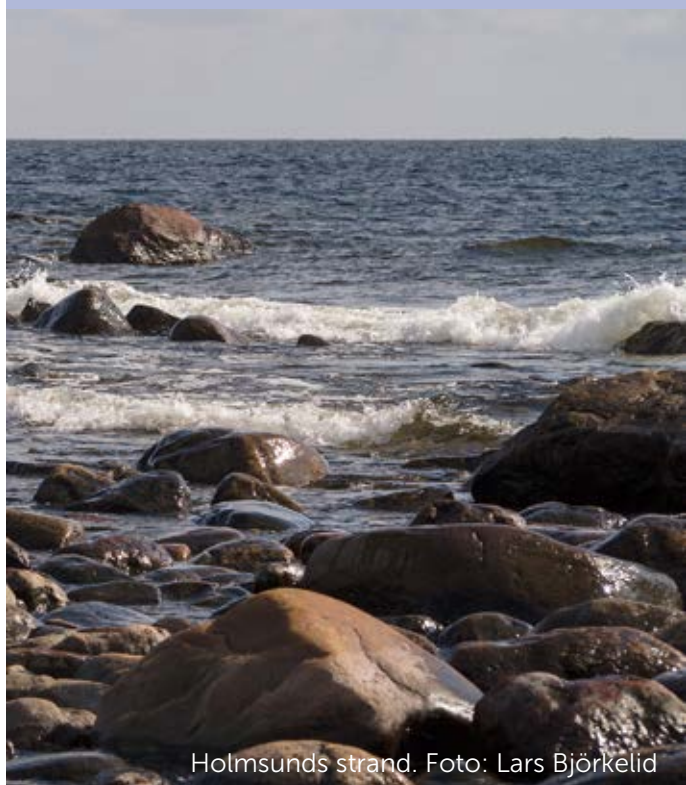
→ LÄGET I LÄNET

Västerbottens län har en av landets mest exploaterade kuststräckor vilket försvårar havsnära rekreation och friluftsliv. Exploatering tillsammans med minskat permanentboende och traditionellt näringsutövande medför att fiskelägesbebyggelse, fyrplatser och andra typiska kulturmiljöer försvinner eller förfaller. Andelen fritidshus är hög och avloppslösningarna undermåliga vilket orsakar lokal övergödning. Växters och djurs livsmiljöer i kustlandet och i havet försämras i takt med bebyggelseutveckling och muddringsaktiviteter.

Förhöjda halter av miljögifter, högt exploateringstryck, påverkan på kustfiskbestånden och att traditionella näringar längs kusten minskar gör att miljömålet blir svårt att nå.

Utmaningar för länet:

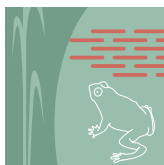
- Förbättra förvaltningen av kustens natur- och kulturmiljöer.
- Minska de negativa effekterna av hög exploateringsgrad vid kusten.
- Samhällsplanera mer långsiktigt och ta hänsyn till vatten i den fysiska planeringen.

Holmsunds strand. Foto: Lars Björkelid

Strandäng vid Ängessjön, Vojmsjölandet. Sjön ingår i ett större myrkomplex med det inte så ovanliga namnet Stormyran. Stora myrområden är variationsrika platser som är viktiga för många växter och fåglar.
Foto: Lisa Tenning/ Katarina Eriksson

11. Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Preciseringar av vad målet innebär

- Våtmarker av alla typer finns representerade i hela landet inom sina naturliga utbredningsområden.
- Våtmarkernas viktiga ekosystemtjänster som biologisk produktion, kollagring, vattenhushållning, vattenrening och utjämning av vattenflöden är vidmakthållna.
- Våtmarker är återskapade, i synnerhet där aktiviteter som exempelvis dränering och torvtäkter har medfört förlust och fragmentering av våtmarker och arter knutna till våtmarker har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sitt naturliga utbredningsområde.
- Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till våtmarkerna har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.
- Hotade våtmarksarter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts.
- Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.
- Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden inte är introducerade.
- Våtmarkernas natur- och kulturvärden i ett landskapsperspektiv är bevarade och förutsättningarna för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.
- Våtmarkernas värde för friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

MYLLRANDE VÅTMARKER

→ LÄGET I LÄNET

Många av länets våtmarker är sedan tidigare skadade av utdikning och annan verksamhet och fortfarande skadas våtmarker i samband med skogsbruk och exploateringar. Våtmarksskyddet går långsamt och arbetet med hydrologisk återställning är i sin linda.

Utmaningar för länet:

- Vara restriktiv med tillstånd och dispenser för verksamheter som påverkar våtmarker.
- Förbättra hänsynen till våtmarker vid terrängkörning, energiproduktion och skogsbruk.
- Stärka skyddet av våtmarkernas natur- och kulturvärden.
- Genom prövning och tillsyn av vattenverksamheter arbeta för att nå miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Röd parasollmossa kan man hitta växande på spillning i fuktiga miljöer. Foto: Lotta Ström

Från naturreservatet Stenbithöjden. Foto: Andreas Garpebring

12. Levande skogar

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Preciseringar av vad målet innebär

- Skogsmarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är bibehållna.
- Skogens ekosystemtjänster är vidmakthållna.
- Skogens biologiska mångfald är bevarad i samtliga naturgeografiska regioner och arter har möjlighet att sprida sig inom sina naturliga utbredningsområden som en del i en grön infrastruktur.
- Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till skogslandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.
- Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla skogar.
- Främmande arter och genotyper inte hotar skogens biologiska mångfald.
- Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden inte är introducerade.
- Natur- och kulturmiljövärden i skogen är bevarade och förutsättningarna för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.
- Skogens värden för friluftslivet är värnade och bibehållna.

LEVANDE SKOGAR

→ LÄGET I LÄNET

Ekosystemomvandlingen fortskrider från ett naturliknande skogstillstånd till en brukad skog. Resurserna för att bevara skog behöver utökas i stor omfattning och miljöhänsynen behöver förbättras om målet ska kunna nås.

Utmaningar för länet:

- Förhindra att skogar med höga naturvärden avverkas.
- Se till att skogsbruket och andra verksamheter tar ökad hänsyn till skogens natur- och kulturvärden, t. ex vid terrängkörning.

Levande skogar behöver döda träd! Rosenticka är en av många arter som behöver en kontinuerlig tillförsel av döda grova granar. Områdesskydd är därför en viktig åtgärd för att bevara arten.
Foto: Andreas Garpebring

Kosläpp i Röbbäck. Foto: Lars Björkelid

13. Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Preciseringar av vad målet innebär

- Åkermarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är bibehållna.
- Jordbruksmarken har så låg halt av föroreningar att ekosystemens funktioner, den biologiska mångfalden och människors hälsa inte hotas.
- Odlingslandskapets viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.
- Odlingslandskapet är öppet och variationsrikt med betydande inslag av hävdade naturbetesmarker och slätterängar, småbiotoper och vattenmiljöer, bland annat som en del i en grön infrastruktur som erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter.
- Naturtyper och arter knutna till odlingslandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.
- Husdjurens lantraser och de odlade växternas genetiska resurser är hållbart bevarade
- Hotade arter och naturmiljöer har återhämtat sig.
- Främmande arter och genotyper inte hotar den biologiska mångfalden,
- Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden inte är introducerade.
- Biologiska värden och kulturmiljövärden i odlingslandskapet som uppkommit genom långvarig traditionsenlig skötsel är bevarade eller förbättrade.
- Kultur- och bebyggelsemiljöer i odlingslandskapet är bevarade och förutsättningar för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.
- Odlingslandskapets värden för friluftslivet är värnade och bibehållna samt tillgängliga för människor.

ETT RIKT ODLINGSLANDSKAP

→ LÄGET I LÄNET

Arealen jordbruksmark minskar i länet. I glesbygdsregioner sker det på grund av nedläggning, medan det runt växande tätorter beror på exploatering av marken. I stora områden av länet finns det för få eller inga betesdjur som håller gräsmarker öppna samt få eller inga jordbrukare som brukar åkrarna aktivt.

Utmaningar för länet:

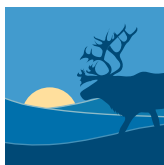
- Förbättra förutsättningarna för produktion och försäljning av lokalt och ekologiskt producerade livsmedel.

Liten blåklocka och prästkragar är två arter som gynnas av slätter. Foto: Lotta Ström

Renar påverkar växtligheten med sitt bete och är därmed både ett viktigt biologiskt och kulturellt inslag i fjällen. Dessa vandrar i Saxnäs fjällen. Foto: Anna Wenngren

14. Storlagen fjällmiljö

Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Preciseringar av vad målet innebär

- Fjällens värden för rennäringen är bevarade och fjällens karaktär av betespräglad storlaget landskap med vidsträckta sammanhängande områden är bibehållen.
- Fjällmiljöernas viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.
- Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till fjälllandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.
- Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla fjällmiljöer.
- Främmande arter och genotyper inte hotar den biologiska mångfalden.
- Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden inte är introducerade.
- Fjällmiljöer med höga natur- och kulturmiljövärden är bevarade och förutsättningar för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.
- Fjällmiljöers värden för friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

STORSLAGEN FJÄLLMILJÖ

→ LÄGET I LÄNET

Västerbottensfjällen är i stora delar oexploaterade och här finns goda möjligheter att uppleva såväl djur och växter som en aktiv renskötsel. Det är en utmaning att många olika verksamheter måste existera tillsammans. Effekterna av klimatförändringarna, t. ex höjning av skogsgränsen och förlust av arter, märks redan och kommer att bli alltmer påtagliga. Kulturmiljöerna behöver uppmärksammas mer.

Utmaningar för länet:

- Minska skador och andra negativa effekter som buller från terrängkörning.
- Kanalisera och utveckla ledsystemet för friluftslivet.
- Skydda och förvalta de omfattande kulturmiljövärden som finns i fjällen.

Fikapaus under en växtinventering på Ljusfjället.
Foto: Lotta Ström

I Umeås skatepark jobbar man aktivt för att alla ska trivas och få tid att träna.
Foto: Justem Johnsson/ Scandinav Bildbyrå

15. God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Preciseringar av vad målet innebär

- En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade.
- Städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.
- Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.
- Kollektivtrafiksystem är miljöanpassade, energieffektiva och tillgängliga och det finns attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar.
- Det finns natur- och grönområden och grönstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.
- Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.
- Den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur.
- Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.
- Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används.
- Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

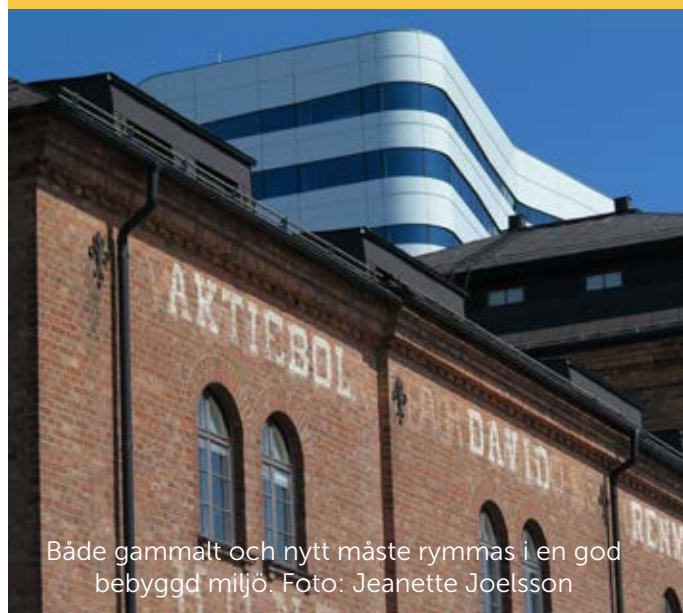
GOD BEBYGGD MILJÖ

→ LÄGET I LÄNET

Länets kommuner eftersträvar så gott de kan en god bebyggd miljö. Men svårigheten är att det i många fall saknas resurser, kompetens samt aktuella översiktsplaner. En positiv trend är att flera av kommunerna går samman för att upprätta kommunöverskridande planer och annan samverkan inom området.

Utmaningar för länet:

- Utveckla samverkan och samarbete i länet kring god samhällsplanering med generationsmålet och miljömålen i sikte.
- Minska mängden avfall i samhället.
- Öka återvinningen av material.

Etappmål

Ökad resurshushållning i byggsektorn

Insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-färdigt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast 2020. **UPPNÅTT**

Ökad resurshushållning i livsmedelskedjan

Senast 2018 ska insatser vidtas så att resurshushållningen i livsmedelskedjan ökar. Minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas tillvara. Av detta ska 40 procent behandlas så att även energi tas tillvara. **NÅS EJ I TID**

Pollinering är en väldigt viktig ekosystemtjänst som vi får av naturen med ett rikt växt- och djurliv.
Foto: Lars Björkelid

16. Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Preciseringar av vad målet innebär

- Bevarandestatusen för i Sverige naturligt förekommande naturtyper och arter är gynnsam och för hotade arter har statusen förbättrats samt att tillräcklig genetisk variation är bibehållen inom och mellan populationer.
- Den av klimatscenarier utpekade förhöjda risken för utdöende har minskat för de arter och naturtyper som löper störst risk att påverkas negativt av klimatförändringar.
- Ekosystemen har förmåga att klara av störningar samt anpassa sig till förändringar, som ett ändrat klimat, så att de kan fortsätta leverera ekosystemtjänster och bidra till att motverka klimatförändringen och dess effekter.
- Det finns en fungerande grön infrastruktur, som upprätthålls genom en kombination av skydd, återställande och hållbart nyttjande inom sektorer, så att fragmentering av populationer och livsmiljöer inte sker och den biologiska mångfalden i landskapet bevaras.
- Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.
- Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.
- Det biologiska kulturarvet är förvaltats så att viktiga natur- och kulturvärden är bevarade och förutsättningar finns för ett fortsatt bevarande och utveckling av värdena.
- Tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden värnas och bibehålls samt är tillgänglig för människan.

Etappmål

Ekosystemtjänster och resiliens

Etappmålet om ekosystemtjänster och resiliens* innebär att viktiga ekosystemtjänster och faktorer som påverkar deras vidmakthållande är identifierade och systematiserade senast 2013.

DELVIS UPPNÅTT

* Resiliens=ett systems förmåga att stå emot stress eller förändring och förmåga att återuppbygga viktiga funktioner efteråt. Förmågan att stå emot förändringar och återuppta funktioner i ekosystemet är avhängig antalet arter med likartad funktion/tjänst.

ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV

→ LÄGET I LÄNET

I Västerbottens skogs- och kustland är naturen påverkad av en intensiv mark- och vattenanvändning. Många av naturtyperna och arterna saknar gynnsam bevarandestatus. Kunskapen om hur arterna påverkas av klimatförändringar är bristfällig.

Utmaningar för länet:

- Lyfta betydelsen och värdet av biologisk mångfald samt behovet av ekosystemtjänster.

Spår av järv nere i skogslandskapet
Foto: Lars-Peder Danielsson

Betydelsen av den biologiska mångfalden och värdet av ekosystemtjänster

Etappmålet om betydelsen av den biologiska mångfalden och värdet av ekosystemtjänster innebär att senast 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt. **NÅS I TID**

Hotade arter och naturtyper

Etappmålet om hotade arter och naturtyper innebär att åtgärdsprogram för att uppnå gynnsam bevarandestatus för sådana hotade arter och naturtyper som inte kan säkerställas genom pågående åtgärder för hållbar mark- och vattenanvändning och befintligt områdesskydd ska vara genomförda eller under genomförande senast 2015. **UPPNÅTT**

Invasiva främmande arter

Etappmålet om invasiva främmande arter innebär att invasiva främmande arters effekter i Sverige vad avser biologisk mångfald samt socioekonomiska effekter på bland annat hälsa ska vara bedömda och prioriterade insatser för bekämpning ska ha inletts senast 2015. **NÅS EJ I TID**

Kunskap om genetisk mångfald

Etappmålet om kunskap om genetisk mångfald innebär att en kartläggning och övervakning av den genetiska mångfalden ska ha inletts senast 2015. **NÅS EJ I TID**

Helhetssyn på markanvändningen

Etappmålet om helhetssyn på markanvändningen är att samordningen inom den statliga förvaltningen har förstärkts senast 2016 så att helhetssynen på markanvändningen har ökat. **NÅS I TID**

Skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden

Etappmålet om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden är att minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden senast år 2020 bidrar till att nå nationella och internationella mål för biologisk mångfald. Detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår. Systemen ska vara väl integrerade i omgivande landskap och förvaltas på ett effektivt och inkluderande sätt. Skydd av områden ska till 2020 utökas med minst 1 142 000 hektar räknat från 2012 enligt följande:

- Skogar med höga naturvärden ska skyddas från avverkning. Detta ska ske genom att det formella skyddet av skogsmark har ökat med cirka 150 000 hektar skogsmark med höga naturvärden och i behov av formellt skydd nedan gränsen för fjällnära skog.
- Skogsbrukets frivilliga avsättningar bör ha ökat i omfattning med cirka 200 000 hektar skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden till totalt 1 450 000 hektar.
- Det formella skyddet av våtmarker har ökat med cirka 210 000 hektar genom att myrar med höga naturvärden i den nationella myrskyddsplanen skyddas.

- Det formella skyddet av sjöar och vattendrag har ökat med minst 12 000 hektar.
- Det formella skyddet av marina områden har ökat med minst 570 000 hektar.
- De ekologiska sambanden har stärkts så att skyddade och på andra sätt bevarade områden och biotoper är väl förbundna och integrerade i landskapet, inklusive den marina miljön, genom att den gröna infrastrukturen har utvecklats och förstärkts. **NÅS EJ I TID**

Miljöhänsyn i skogsbruket

Etappmålet om miljöhänsyn i skogsbruket är att senast 2015 är de förväntningar som samhället har på miljöhänsyn i skogsbruket tydliggjorda och kända för skogsbruket, så att de får en praktisk tillämpning. **UPPNÅTT**

Ett variationsrikt skogsbruk

Etappmålet om ett variationsrikt skogsbruk är att bestämmelser har förtydligats så att det senast 2015 finns goda förutsättningar för ett variationsrikt skogsbruk. **NÅS EJ I TID**

En dialogprocess i ett nationellt skogsprogram

Etappmålet om en dialogprocess i ett nationellt skogsprogram är att en öppen dialog med intressenter som berörs av skogen och dess värdekedja har etablerats senast den 1 juli 2015. Dialogen omfattar ekonomiska, sociala och miljömässiga värden och syftar till att skogen och dess värdekedja ytterligare bidrar till utvecklingen mot ett hållbart samhälle och en växande biobaserad samhällsekonomi. **UPPNÅTT**

Foto: Andreas Garpebring

Fortsatt samverkan för hållbar utveckling i Västerbotten

Näringslivet, kommuner, ideella organisationer, statliga myndigheter, universitet med flera gör redan mycket för att bidra till att miljömålen nås, men det räcker inte. För att ha en rimlig chans att lösa länets miljöproblem och nå miljömålen behöver vi, offentliga och privata aktörer, utveckla vårt samarbete och göra mer.

Naturvårdsverkets förslag 2015

I den senaste fördjupade utvärderingen av miljömålen som Naturvårdsverket gjort finns 33 förslag riktade till regeringen (Rapport 6666, 2015). De prioriterade förslagen handlar om:

- En sammanhållen politik för hållbar utveckling. Generationsmålet bör vara inriktningsmålet för alla politikområden, inte bara för miljöpolitiken. Regeringskansliet bör stärka kravet på att miljö- och hälsopåverkan alltid utreds när styrmedel och politiska förslag tas fram.
- Styrning mot en grönare ekonomi. För att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och negativ miljöpåverkan krävs ett skattesystem som främjar en cirkulär ekonomi. Att återanvända eller reparera ska premieras istället för att köpa nytt och miljöskadliga subventioner bör fasas ut.
- Förändrade drivkrafter och beteenden. Förebygg istället för att kompensera. Styrmedel och åtgärder borde riktas mot att undvika att miljöproblemen uppstår. Förbättra miljöbedömningar i planprocesser, styra transporter mot minskade utsläpp och utreda momsdifferentiering för hållbar konsumtion är några exempel som föreslås.
- Bättre miljöhänsyn i användandet av mark, vatten och naturresurser. Förändra befintliga styrmedel. I sin nuvarande form ger dessa styrmedel inte fullt ut de effekter som de är tänkta att ge för att på sikt uppnå miljömålen.

Hur kan vi i Västerbotten se till att miljö- och hälsopåverkan alltid inkluderas när vi fattar politiska beslut. Hur kan vi få en bättre förståelse för hur konsumtionen påverkar miljön och styra mot en cirkulär ekonomi? Vad kan vi göra för att förebygga att miljöproblem uppstår? Vilka möjligheter kan miljöarbetet skapa i länet? Västerbotten är ett stort län med rika naturtillgångar. Hur kan vi bli bättre på miljöhänsyn i användandet av mark, vatten och naturresurser? Detta är viktiga frågor att ställa sig när vi ska gå vidare med insatser för att nå miljömålen.

Vårt nästa steg

Länsstyrelsen vill skapa kontinuitet och samverkan i länets miljömålsarbete genom att bygga upp mötesplatser för kommunikation och inspiration kring miljömålsarbetet. Där kan vi tillsammans med länets aktörer ta fram åtgärder som bidrar till att lösa och förebygga miljöproblem i länet. Vi kommer årligen att hålla en till två större konferenser/seminarier inom aktuella områden där det behövs mer samverkan och kunskap.

Alla länets *Kommuner* har en mycket viktig roll i samverkan kring och genomförandet av åtgärder för att nå miljömålen.

Miljösamverkan Västerbotten är ett forum för samverkan mellan länets kommuner, regionförbundet och länsstyrelsen kring myndighetsfrågor. Detta forum har en viktig roll för att förbättra tillämpningen av befintliga styrmedel och beslut.

Hållbara Västerbotten, är en samverkansgrupp mellan Länsstyrelsen, Region Västerbotten, Västerbottens läns landsting och Umeå universitet i syfte att stärka och öka effekten av hållbarhetsarbetet i länet.

Klimatrådet Västerbotten har en viktig roll för att integrera miljömål och miljömålsåtgärder i våra regionala strategier och styrdokument.

Länets *företag* och *organisationer* är också viktiga aktörer för genomförande av åtgärder och för att få genomslag för miljö- och klimatarbetet.

SEE-Västerbottens hållbarhetsvecka är ett arrangemang som syftar till att öka mötesplatser i länet för de som vill verka för en hållbar utveckling.

Åtgärdsprogram och strategier i länet

Det finns flera åtgärdsprogram och strategier i länet som kan användas i miljömålsarbetet. De har lite olika inriktningar men tillsammans innehåller de åtgärder som bidrar till att uppfylla miljömålen.

Länets åtgärdsprogram för hållbar utveckling – Med miljömålen i sikte

Länsstyrelsen har i bred samverkan tagit fram ett program med både konkreta och generella åtgärder för alla miljömål. Kommuner, myndigheter, föreningar och organisationer kan lämna ett löfte om att genomföra de åtgärder som passar just dem. Under 2016 kommer åtgärdsprogrammet att revideras.

Åtgärdsprogram för vatten

Svensk vattenförvaltning tar fram sexåriga förvaltningsprogram med åtgärder som berör miljömålen: *Bara naturlig försurning*, *Ingen övergödning*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Grundvatten av god kvalitet* och *Hav i balans* samt *en levande kust och skärgård*. Ett nytt åtgärdsprogram för Bottenvikens vattendistrikt har tagits fram för 2016-2021. Det kommer att beslutas under 2016. Här finns styrmedelsåtgärder som vänder sig till myndigheter och kommuner. Det finns också åtgärdsunderlag för varje vattenrådsområde i distriktet som visar på behovet av

åtgärder som även som andra aktörer kan genomföra. På länsstyrelsens webbsida **Vattenförvaltning** finns länkar till distriktets förvaltningsplan, åtgärdsprogram och åtgärdsunderlag för vattenrådsområdena.

Strategi och åtgärdsprogram för klimat och energi

Länsstyrelsen har tillsammans med aktörer i länet tagit fram en "Klimat- och energistrategi för Västerbottens län". Här diskuteras länsaktuella frågor kring hållbar samhällsplanering, resande, näringslivsutveckling, natur- och kulturmiljö och konsumtion i ett klimat- och energiperspektiv. Konkreta åtgärder och insatsområden för att nå miljömålet *Begränsad klimatpåverkan* finns i strategin och i Västerbottens åtgärdsplan för klimat och energi. På länsstyrelsens webbsida **Klimat och energi** finns klimat- och energistrategin, åtgärdsplanen, Färdplan 2050 och mycket annat som stöd för klimatarbetet.

Klimatsmart
Västerbotten

Även i Region Västerbottens utvecklingsstrategi för länet, "RUS 2014-2020, Regional utvecklingsstrategi för Västerbottens län", finns åtgärder med kopplingar till framför allt klimatmålet. Strategin som är ett prioriteringsunderlag vid fördelning av regionala tillväxtmedel finns på Region Västerbottens webbsida **Regional utvecklingsplanering**.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper är ett viktigt verktyg för att rädda hotade arter och deras livsmiljöer. Länsstyrelsen utför inventeringar, naturvårdsbränningar, vattendragsrestaureringar, biotopåterställningar, utfodringar, informationsinsatser och rådgivning som en del i åtgärdsarbetet. Arter som vi arbetar med är bland annat fjällräv, flodpärlmussla, flodkräfta, violett guldvinge, strandsandjägare, jämtlandsmaskros, vitryggig hackspett, sällsynta mossor och skalbaggar i tallmiljöer.

Länsstyrelsen Västerbotten

Storgatan 71 B, 901 86 Umeå

www.lansstyrelsen.se/vasterbotten

vasterbotten@lansstyrelsen.se

010-225 40 00